

ד. נתן מתנות הדם של פר יוהכ"פ בפנים ונשפך ושחט פר אחר במחשבת פיגול; מבואר בגמרא לכאורה שאין זה פיגול בחצי מתיר אלא במתיר שלם.
הרמב"ם לא הביא דין זה, וכבר עמדו על כך האחרונים (ע' קרן אורה ושפת אמת).

דף מב

- סו. א. סך מתנות הדם בפר ובשעיר יוהכ"פ, כמה? כיצד חלוקתן?
ב. כמה מתנות-דם יש בפר כהן משוח ובפר העלם דבר של צבור, וכיצד חלוקתן?
- א. לדעה אחת: 43 מתנות; 8 בין הבדים (עומד בין בדי ארון ומזה 1 למעלה ו-7 למטה כנגד עובי הכפורת, ולא היה הדם נוגע בה) מדם הפר, ועוד 8 מדם השעיר. ועוד כנגדן 16 על הפרוכת, ועוד 4 מתנות מדם מעורב מפר ושעיר על קרנות המזבח. ועוד 7 על טהרו.
ישנה דעה הסוברת שמתן הדם שבקרנות אינו מעורב, אלא גם הוא בא בנפרד בדם הפר ובדם השעיר, ולדעה זו יש 47 מתנות.
ולדעה אחת ששפיכת שיריים מעכבת, הרי 48 מתנות מעכבות.
- ב. בפר כהן משוח וכן בפר העלם דבר של ציבור יש 11 מתנות; 7 שעל הפרוכת ועוד 4 על קרנות מזבחה קטורת הסמים.

דף מג

- סז. א. הקומץ את המנחה כדי לאכול שייריה חוץ לזמנו, ואכל את הקומץ – מה דינו? מה דינו אם העלהו לקומץ על המזבח, ומה הדין אם חזר והורידו? (וכן בשאר פסולים, שהעלם ואח"כ הורידם)?
ב. קומץ פיגול שחציו העלהו על המערכה וחציו מונח על הקרקע – מה יעשה בחצי המונח למטה?
ג. הפיגול הנותר והטמא שהעלם לגבי מזבח – מה דינם?
- א. האוכל קומץ פיגול – הרי הוא כשאר אוכל קדשים פסולים, אבל אינו בחיוב כרת – לפי שאין דין כרת באכילת פיגול אלא כשיש דבר אחר המתירו, לא כשהוא עצמו 'מתיר', וכדלהלן.
העלהו על המזבח – לא ירד. הורידו – לא יעלה. ואם כבר משלה בו האור והורידו – יעלה, שכבר נפקע פיגולו ונעשה לחמו של מזבח.
- א. המפרשים (עתוס; פנים מאירות; חק נתן ועוד) נחלקו האם פקע פיגולו ממנו לפני שמשלה בו האור, אם לא. ואולם אין נפקותא בדבר לענין חיוב בקומץ, שהלא אין בו חיוב אכילת פיגול לעולם.
- ב. הוא הדין לשאר פסולים שנפסלו בקודש – אם עלו לא ירדו, ואם ירדו – לא יעלו. ואם משלה בהן האור וירדו – יעלו. ויש סוגי פסולים [שאינן פסולין בקודש] שאפילו אם עלו – ירדו. אך אם משלה בהם האור – לא ירדו (כ"כ התוס' בסוף המסכת). וכתב המשנה-למלך (תמידין ג,ו) שאם ירדו – לא יעלו.

ב. קומץ פיגול שחציו עלה על המזבח וחציו מונח על הקרקע; אמר רב אחאי: מעלהו לכתחילה על המזבח

[שהרי כשעלה על המזבח ומשלה בו האור וירד – מעלהו, ואעפ"י שהקומץ מופרד ואינו מחובר מועילה משילת האור על כולו כאילו היה דבר אחד, וא"כ הוא הדין אם מקצתו עלה, כאילו עלה כולו].

א. משמע מרש"י שאפילו אותו חלק מעולם לא היה על המזבח. וכן הסכים רבנו תם, וכן משמע מהרמב"ם. וכן פסק בספר ליקוטי הלכות. ודלא כהתוס' (מב: ד"ה הקומץ; כריתות יד. ד"ה פקע) שצדדו שאם לא היה מעולם על המזבח – לא פקע פיגולו ממנו ואסור להעלותו, ורק כשעלה והורד – מעלהו שוב.

ב. אבר שחציו על המזבח וחציו בחוץ – אפשר שדינו שונה מקומץ ואינו מעלהו (עפ"י שטמ"ק כריתות יד אות ט. ועע"ש בתוס').

ג. אמר ר' יצחק א"ר יוחנן: הפיגול והנותר והטמא שהעלם לגבי מזבח – פקע פיגולן. הלכך האוכלן אינו חייב משום אותם איסורים. והעמיד רבי זירא דבריו כשמשלה בהן האור.

א. במנחת חינוך (קמד, יב) צדד שבכל אופן אסורים באכילה משום פסולי המוקדשין. ואולם באחיעזר (ח"ב כו, ד) כתב שמדברי התוס' נראה שמותר.

ב. דוקא באותם חלקים הראויים למזבח, אבל כגון בשר שלמים – לא פקע האיסור. כן מבואר בסוגיא (מנ"ח קמד, יב; קמה, יא).

ג. כתבו אחרונים: לן או נטמא לאחר שמשלה בהן האור וירדו מן המזבח – נאסרו מחדש.

דפים מג – מד

סח. א. והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים אשר לה, וטמאתו עליו ונכרתה הנפש ההוא מעמיה – טומאתו על מי, על האדם האוכל או על הבשר?

ב. מדוע פרטה התורה טומאת שרץ וטומאת מת בענין אכילת מעשר ותרומה בטומאה?

א. וטמאתו עליו... ונכרתה – על האדם האוכל, ולא על הבשר; – נאמר כאן 'טומאתו' ונאמר להלן (בביאת מקדש) 'וטמאתו', מה להלן בטומאת הגוף הכתוב מדבר, אף כאן בטומאת הגוף.

רבי יוסי אומר: מכך שנקט הכתוב לשון יחיד (וטמאתו עליו) ולא לשון רבים המתאמת לשלמים המוזכרים שם – משמע שהמדובר על טומאת הגוף (כן פרש"י. וע' שטמ"ק פרוש אחר וע"ע בשפ"א).

רבי נימק באופן אחר (וכפירוש רב יצחק בר אבדימי, לפרש"י): הכתוב שלפניו כבר סיים לדבר על טומאת בשר ועבר לדבר על האדם (והבשר אשר יגע בכל טמא... והבשר כל טהור יאכל בשר). ואל תתמה על שנקט לשון זכר ולא נקבה – שמשמע לכאורה שמדובר על הבשר ולא על 'הנפש' הכתובה קודם לכן ולאחר מכן – כי גם הפסוק שלאחר מכן פותח בלשון נקבה ומסיים בלשון נקבה, ובאמצע כתב ואכל – לשון זכר. אחרים אומרים וטמאתו עליו – מי ששייך שהטומאה תפרח ממנו. יצא בשר שאין טומאה פורחת ממנו.

ב. האוכל מעשר בטומאה – עבר ב'לאו' (ולא יאכל מן הקדשים כי אם רחץ בשרו במים). ואילו בתרומה – דינו במיתה (ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים... ומתו בו כי יחללו). ופרטה תורה טומאת שרץ וטומאת מת לומר שאין חילוק ביניהם. שאילו נאמרה טומאת שרץ לבדה הייתי אומר שהאוכל מעשר (הקל) בטומאת מת (החמורה) דינו במיתה, כדין האוכל תרומה (החמורה) בטומאת שרץ (הקלה). [וכן להפך, אילו נאמרה טומאת מת בלבד הוה אמינא האוכל תרומה בטומאת שרץ הקלה – יהא בלאו בעלמא ולא במיתה].